

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 9 marca 2017 r.**

Odesłanie prejudycjalne — Rozporządzenie (WE) nr 543/2008 — Artykuł 15 ust. 1 — Artykuł 16 — Kurczaki mrożone i głęboko mrożone — Maksymalna zawartość wody — Nieaktualny charakter tej normy — Praktyczne środki kontroli — Analizy kontrolne — Rozporządzenie nr 612/2009 — Artykuł 28 — Refundacje wywozowe do produktów rolnych — Warunki przyznania — Należyta i uczciwa jakość produktów przyjęta w obrocie — Produkty wprowadzane do obrotu na normalnych warunkach

W sprawie C-141/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal administratif de Rennes (Francja) postanowieniem z dnia 20 marca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 marca 2015 r., w postępowaniu:

Doux SA, w postępowaniu naprawczym,

przeciwko

Etablissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, E. Juhász (sprawozdawca), C. Vajda, K. Jürimäe i C. Lycourgos, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 marca 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Doux SA przez adwokatów J. Vogela, M. Leroy oraz M. Lantourne'a,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa, R. Coesme'a, C. Candat oraz A. Daly, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Schimę, A. Lewisa oraz K. Skelly, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 13 września 2016 r.,

* Język postępowania: francuski.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 543/2008 z dnia 16 czerwca 2008 r. wprowadzającego szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do mięsa drobiowego (Dz.U. 2008, L 157, s. 46), zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1239/2012 z dnia 19 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2012, L 350, s. 63), a także rozporządzenia Komisji (WE) nr 612/2009 z dnia 7 lipca 2009 r. ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 2009, L 186, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) nr 173/2011 z dnia 23 lutego 2011 r. (Dz.U. 2011, L 49, s. 16).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Doux SA (zwaną dalej spółką Doux), w postępowaniu naprawczym, reprezentowaną przez Sophie Gautier i SCP Valliot-Le Guenévé-Abitbol, działających w charakterze syndyków w postępowaniu naprawczym, a Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer) w przedmiocie przyznania refundacji wywozowych na wywóz partii kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych poza Unię Europejską.

Ramy prawne

- 3 Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 543/2008 stanowi:

„Bez uszczerbku dla art. 16 ust. 5 i art. 17 ust. 3 kurczaki mrożone i głęboko mrożone można wprowadzać do obrotu w ramach działalności gospodarczej lub handlowej w [Unii] jedynie wówczas, gdy zawartość wody nie przekracza wartości nieuniknionych ze względów technologicznych, oznaczonych za pomocą metody analizy opisanej w załączniku VI (metoda wycieku) lub w załączniku VII (metoda chemiczna)”.

- 4 Artykuł 16 tego rozporządzenia przewiduje:

„1. W rzeźniach przeprowadza się regularne kontrole wchłaniania wody zgodnie z załącznikiem IX lub kontrole zgodne z załącznikiem VI, co najmniej raz na ośmiogodzinny okres roboczy.

Jeżeli kontrole te wykazują, że wchłonięta ilość wody przewyższa całkowitą zawartość wody dopuszczalną na mocy niniejszego rozporządzenia, z uwzględnieniem ilości wody wchłoniętej przez tusze w fazach procesu nieobjętych tą kontrolą, oraz jeżeli w każdym przypadku ilość wchłoniętej wody przekracza poziomy określone w załączniku IX pkt 10 lub w załączniku VI pkt 7, rzeźnia dokonuje niezwłocznie niezbędnych technicznych dostosowań w procesie przetwarzania.

2. We wszystkich przypadkach określonych w ust. 1 akapit drugi, a zawsze co najmniej raz na dwa miesiące, przeprowadza się kontrole zawartości wody, za pomocą pobierania próbek, w odniesieniu do kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych, o których mowa w art. 15 ust. 1, pochodzących z każdej rzeźni, zgodnie z procedurami określonymi w załączniku VI lub VII, których wyboru dokonuje właściwy organ w państwie członkowskim. Z kontroli tych wyłączone są tusze przeznaczone wyłącznie do wywozu, jeżeli właściwemu organowi przedstawiono wystarczające dowody potwierdzające ten fakt.

3. Kontrole określone w ust. 1 i 2 przeprowadzane są przez właściwe organy lub pod ich nadzorem. Właściwe organy mogą, w szczególnych przypadkach, w odniesieniu do danej rzeźni stosować przepisy ust. 1, w szczególności pkt 1 i 10 załącznika IX, oraz ust. 2 niniejszego artykułu w sposób bardziej rygorystyczny, w przypadku gdy jest to konieczne dla zapewnienia przestrzegania wymogów dotyczących łącznej zawartości wody dopuszczalnej na mocy niniejszego rozporządzenia.

We wszystkich przypadkach, w których partia mrożonych lub głęboko mrożonego mięsa drobiowego nie spełniała warunków niniejszego rozporządzenia, właściwe organy podejmują na nowo kontrole z minimalną częstotliwością określoną w ust. 2, dopiero gdy negatywny wynik dały trzy kolejne kontrole zgodnie z załącznikiem VI lub VII, przeprowadzone przez pobieranie próbek z trzech różnych dni produkcji maksymalnie przez okres czterech tygodni. Koszty kontroli pokrywa rzeźnia, której one dotyczą.

4. W przypadku gdy przy schładzaniu powietrzem wyniki kontroli określonych w ust. 1 i 2 wykazują zgodność z kryteriami ustanowionymi w załączniku VI–IX w okresie sześciu miesięcy, częstotliwość kontroli określonych w ust. 1 może być zmniejszona do jednej w miesiącu. Każde zaniedbanie w stosowaniu kryteriów ustanowionych w tych załącznikach powoduje przywrócenie kontroli określonych w ust. 1.

5. Jeżeli wyniki kontroli określonych w ust. 2 przekraczają dopuszczalne granice, to dana partia jest uznana za niezgodną z niniejszym rozporządzeniem. W takim przypadku jednak rzeźnia może zażądać analizy kontrolnej, która zostanie wykonana w laboratorium referencyjnym państwa członkowskiego przy użyciu metody wybranej przez właściwy organ państwa członkowskiego. Koszt tej analizy kontrolnej ponosi posiadacz partii.

6. W przypadku gdy jest to konieczne po takiej powtórnej analizie, omawianą partię uznaje się za niespełniającą wymagań niniejszego rozporządzenia, właściwy organ podejmuje odpowiednie środki w celu wprowadzenia takiej partii do obrotu na terenie Wspólnoty jedynie pod warunkiem, że zarówno opakowania jednostkowe, jak i zbiorcze danych tusz zostają oznakowane przez rzeźnię pod nadzorem właściwego organu, przy pomocy [za pomocą] taśmy lub etykiety z umieszczonym na niej co najmniej jednym określeniem wymienionym w załączniku X, napisanym czerwonymi wielkimi literami.

Partia określona w akapicie pierwszym pozostaje pod nadzorem właściwego organu do czasu zajęcia się nią zgodnie z przepisami tego ustępu lub rozdystrybucowania w inny sposób. Jeżeli właściwemu organowi przedstawione zostają zaświadczenia potwierdzające przeznaczenie do wywozu partii określonej w akapicie pierwszym, właściwy organ podejmuje wszelkie konieczne środki, aby zapobiec wprowadzeniu omawianej partii do obrotu [w Unii].

Formuły przewidziane w pierwszym akapicie umieszcza się w eksponowanym miejscu, w taki sposób, aby były dobrze widoczne, łatwe do odczytania i nieusuwalne. Określenia te nie mogą być w żaden sposób ukryte, zasłonięte lub przesłonięte innymi nadrukami czy motywami graficznymi. Wysokość liter na opakowaniu jednostkowym wynosi co najmniej 1 cm, a 2 cm na opakowaniach zbiorczych”.

5 Artykuł 18 ust. 2 rozporządzenia nr 543/2008 ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie przyjmują praktyczne środki kontroli przewidziane w art. 15, 16 i 17 na wszystkich etapach wprowadzania do obrotu, włączając kontrole przywozu z krajów trzecich w czasie odprawy celnej, zgodnie z załącznikiem VI i VII. Informują one inne państwa członkowskie oraz Komisję o podjętych środkach. Informacje o jakichkolwiek istotnych zmianach przekazywane są niezwłocznie do wiadomości pozostałych państw członkowskich i Komisji”.

- 6 Załącznik VI do tego rozporządzenia, zatytułowany „Oznaczenie ubytków wody w czasie rozmrażania (badanie wycieku)” stanowi w pkt 7, zatytułowanym „Ocena wyniku badania”:

„Jeżeli średni ubytek wody podczas rozmrażania w odniesieniu do 20 tusz w próbce przekracza podane poniżej wartości procentowe, uważa się, że ilość wody wchłoniętej podczas przetwarzania przekracza dopuszczalną wartość graniczną.

Wartości procentowe wynoszą dla:

schładzania owiewowego: 1,5%,

schładzania owiewowo-natryskowego: 3,3%,

schładzania zanurzeniowego: 5,1%

[...]”.

- 7 Załącznik VII do tego rozporządzenia, zatytułowany „Oznaczenie całkowitej zawartości wody w kurczakach (test chemiczny)” jest opisem procesu chemicznego pozwalającego na określenie tej zawartości.

- 8 Artykuł 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 stanowi:

„Nie przyznaje się żadnej refundacji w odniesieniu do produktów, których jakość przyjęta w obrocie nie jest należyta i uczciwa w dniu przyjęcia zgłoszenia wywozowego.

Produkty odpowiadają wymogowi ustanowionemu w akapicie pierwszym, jeżeli mogą być wprowadzone do obrotu na obszarze [Unii] na normalnych warunkach i zgodnie z opisem znajdującym się we wniosku o przyznanie refundacji oraz jeżeli produkty te są przeznaczone do spożycia przez ludzi, ich użycie w tym celu nie jest wykluczone lub istotnie ograniczone z powodu ich cech charakterystycznych albo ich stanu.

Zgodność produktów z wymogami ustanowionymi w akapicie pierwszym bada się zgodnie z normami lub praktykami obowiązującymi w [Unii].

Jednakże refundacje przyznaje się, również jeżeli w kraju przeznaczenia wywożone produkty podlegają szczególnym obowiązkowym warunkom, w szczególności warunkom sanitarnym lub zdrowia, które nie odpowiadają normom lub praktykom obowiązującym [w Unii]. Obowiązkiem eksportera jest wykazanie, na żądanie właściwych władz, że produkty spełniają powyższe obowiązkowe wymogi w kraju przeznaczenia.

Ponadto odnośnie do niektórych produktów mogą być przyjęte przepisy szczególne”.

- 9 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1276/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie monitorowania na podstawie kontroli bezpośrednich wywozu produktów rolnych otrzymujących refundacje lub inne kwoty (Dz.U. 2008, L 339, s. 53), zmienione rozporządzeniem Komisji (UE) nr 278/2010 z dnia 31 marca 2010 r. (Dz.U. 2010, L 86, s. 15), przewiduje w art. 5 ust. 4:

„Urząd celny wywozu zapewnia zgodność z art. 21 rozporządzenia (WE) nr 800/1999 [rozporządzenie Komisji z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1999, L 102, s. 11)]. W przypadku gdy istnieją uzasadnione podejrzenia co do należytej i uczciwej jakości produktów przyjętej w obrocie, urząd celny wywozu sprawdza ich zgodność z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi, w szczególności tymi, które odnoszą się do zdrowia zwierząt i roślin”.

- 10 Rozporządzenie nr 800/1999 zostało uchylone rozporządzeniem nr 612/2009. Brzmienie art. 21 ust. 1 rozporządzenia nr 800/1999 było identyczne z brzmieniem art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009.
- 11 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 450/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks celny (zmodernizowany kodeks celny) (Dz.U. 2008, L 145, s. 1, zwany dalej „kodeksem celnym”), uchylony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającym unijny kodeks celny (Dz.U. 2013, L 269, s. 1), stanowiło w art. 118 ust. 2, że zgłaszający ma prawo być obecny lub reprezentowany przy rewizji towarów oraz przy pobieraniu próbek.
- 12 Zgodnie z art. 119 ust. 1 akapit drugi tego kodeksu zgłaszający może wystąpić z wnioskiem o dodatkową rewizję lub pobranie próbek, jeżeli uzna, że wyniki uzyskane przez właściwe organy nie są reprezentatywne.

Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 13 W ramach swej działalności polegającej na produkcji i wprowadzaniu do obrotu mięsa drobiowego spółka Doux dokonuje wywozu mrożonych kurczaków do państw trzecich. W celu uzyskania zaliczek na poczet refundacji wywozowych spółka ta ustanowiła zabezpieczenia. Pośród warunków przyznania refundacji wywozowych figuruje obowiązek, by wywożone produkty cechowały się „należyłą i uczciwą jakością przyjęta w obrocie”, zgodnie z art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009.
- 14 FranceAgriMer, francuskie przedsiębiorstwo państwowe realizujące zadania w zakresie przyznawania subwencji krajowych i unijnych, przeprowadził kontrole kurczaków produkowanych przez spółkę Doux przeznaczonych do wywozu i stwierdził, że zawierają one wodę w ilości przekraczającej normy określone w załącznikach VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008. W konsekwencji na mocy decyzji z dnia 22 lipca 2013 r. FranceAgriMer zawiesił zwrot zabezpieczeń ustanowionych w odniesieniu do wniosków o przyznanie refundacji wywozowych, które wypłynęły po dniu 21 kwietnia 2013 r.
- 15 W dniu 20 września 2013 r. spółka Doux wniosła do sądu odsyłającego skargę o stwierdzenie nieważności decyzji FranceAgriMer. Spółka Doux twierdzi, że decyzja ta narusza prawo, ponieważ uzależnia przyznanie refundacji wywozowych za mrożone mięso drobiowe od zawartości w nim wody, podczas gdy normy przewidziane w art. 15 tego rozporządzenia nie znajdują zastosowania do tego mięsa, gdy jest ono przeznaczone do wywozu poza Unię.
- 16 Poza tym spółka Doux podnosi, że przekroczenie norm zawartości wody nie wpływa na „należyłą i uczciwą jakość [produktów wywożonych] przyjętą w obrocie” w rozumieniu art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 oraz że produkty te odpowiadają normom i praktykom obowiązującym w państwie przeznaczenia. Ponadto w opinii spółki Doux wspomniane normy, wobec braku ich rewizji, stały się nieadekwatne i nieaktualne.
- 17 FranceAgriMer twierdzi, że zgodnie z art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 nie przyznaje się refundacji wywozowych, jeżeli objęte nimi produkty nie mogą być wprowadzone do obrotu w obrębie Unii na normalnych warunkach oraz jeżeli ich „jakość przyjęta w obrocie” nie jest „należyta i uczciwa” w dniu przyjęcia zgłoszenia wywozowego. Mrożone mięso drobiowe zawierające wodę w ilości przekraczającej normy określone w art. 15 rozporządzenia nr 543/2008 nie odpowiada warunkom przewidzianym w art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 r., a jego wywóz nie powoduje powstania prawa do refundacji. FranceAgriMer zwraca uwagę, że wyniki 98% kontroli przeprowadzonych w latach 2012 i 2013 na mrożonym mięsie drobiowym wywożonym przez spółkę Doux świadczyły o nieprzestrzeganiu tego wymogu.

- 18 Spółka Doux twierdzi, odnosząc się do kontroli zawartości wody w mrożonych kurczakach, których dotyczy spór w postępowaniu głównym, że są one wobec niej bezskuteczne, ponieważ ustawodawca francuski nie ustanowił praktycznych środków kontroli przewidzianych w art. 15–17 rozporządzenia nr 543/2008 na wszystkich etapach wprowadzania do obrotu. Spółka ta kwestionuje również zasadność odmowy uwzględnienia przez FranceAgriMer jej wniosku o przeprowadzenie analizy kontrolnej na podstawie art. 16 ust. 5 tego rozporządzenia, której dokonuje się – jak zostało przewidziane – w przypadku gdy wyniki kontroli określonych w ust. 2 wskazują na przekroczenie dopuszczalnych norm.
- 19 W tych okolicznościach tribunal administratif de Rennes (Francja) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy określony w art. 15 rozporządzenia nr 543/2008 i jego załącznikach VI i VII próg zawartości wody stanowi wymóg »należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie« w rozumieniu art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 i wyroku z dnia 7 września 2006 r., Nowaco Germany (C-353/04, EU:C:2006:522)?
- 2) Czy drób mrożony, w którym przekroczono określony w art. 15 rozporządzenia nr 543/2008 i załącznikach VI i VII próg zawartości wody, dla którego właściwy organ wydał świadectwo jakości, może być sprzedawany w ramach Unii na normalnych warunkach w rozumieniu art. 28 rozporządzenia nr 612/2009, a jeśli tak, to na jakich warunkach?
- 3) Czy okoliczność, że próg zawartości wody pozostaje niezmiennie na poziomie 5,1% według załącznika VI do rozporządzenia [nr 543/2008] i nie ulega zmianie od kilkudziesięciu lat pomimo podnoszonych zmian w praktyce hodowli i krytyki wyrażanej w niektórych badaniach naukowych co do przestarzałego charakteru tej wartości granicznej jest zgodna z prawem Unii Europejskiej, a w szczególności zasadą pewności prawa?
- 4) Czy załączniki VI i VII do rozporządzenia 543/2008 są dostatecznie dokładne w odniesieniu do kontroli przewidzianych w art. 15 rozporządzenia [nr 543/2008], czy też Francja musi określić »praktyczne środki kontroli« »na wszystkich etapach wprowadzania do obrotu«, gdyż w przeciwnym wypadku kontrole przeprowadzone na etapie wywozu produktów są względnie bezskuteczne?
- 5) Czy wnioski o analizę kontrolną, która zgodnie z art. 16 ust. 2 i 5 rozporządzenia 543/2008 ma zastosowanie do wyników kontroli w rzeźni, mogą zostać rozszerzone na kontrole przeprowadzone na etapie wprowadzania do obrotu produktów wywożonych w obecności stron, w szczególności na podstawie art. 41 Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania trzeciego

- 20 Ponieważ pytanie trzecie dotyczy ważności przewidzianych w art. 15 rozporządzenia nr 543/2008 norm zawartości wody w mrożonym i głęboko mrożonym mięsie kurczaków, celowe jest rozpatrzenie tego pytania w pierwszej kolejności.
- 21 W pytaniu trzecim sąd odsyłający zwraca się w istocie do Trybunału o wydanie orzeczenia w przedmiocie ważności określonych w art. 15 ust. 1 i w załącznikach VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008 norm zawartości wody w mrożonym i głęboko mrożonym mięsie kurczaków, w zakresie, w jakim normy te są nieaktualne.

- 22 Jeśli chodzi o naruszenie zasady pewności prawa, na które powołuje się skarżąca w postępowaniu głównym, należy przypomnieć, że zasada ta wymaga, by przepisy Unii umożliwiały zainteresowanym dokładne zapoznanie się z zakresem obowiązków, które na nich nakładają, oraz by mogli oni poznać jednoznacznie swoje prawa i obowiązki i podjąć w związku z tym odpowiednie działania (wyrok z dnia 10 marca 2009 r., Heinrich, C-345/06, EU:C:2009:140, pkt 44; a także wyrok z dnia 29 marca 2011 r., ArcelorMittal Luksemburg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in., C-201/09 P i C-216/09 P, EU:C:2011:190, pkt 68).
- 23 Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 543/2008, a także załączniki VI i VII do tego rozporządzenia definiują w przejrzysty sposób treść i zakres wymogów, które przewidują. Przepisy te określają jednoznacznie zarówno produkty, do których się odnoszą, mianowicie kurczaki mrożone i głęboko mrożone, a także nieprzekraczalne normy zawartości wody.
- 24 Poza tym okoliczność braku rewizji przewidzianych tym rozporządzeniem norm określających maksymalną zawartości wody w mrożonym i głęboko mrożonym mięsie kurczaków, skutkująca tym, że sytuacja prawna skarżącej w postępowaniu głównym pozostała niezmienna, nie może stanowić naruszenia zasady pewności prawa.
- 25 Co się tyczy argumentu spółki Doux, jakoby normy zawartości wody przewidziane rozporządzeniem nr 543/2008, które odpowiadają normom określonym rozporządzeniem Komisji (EWG) nr 2891/93 z dnia 21 października 1993 r., zmieniającym rozporządzenie (EWG) nr 1538/91 wprowadzające szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1906/90 w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do mięsa drobiowego (Dz.U. 1993, L 263, s. 12), były niezgodne z prawem ze względu na ich nieaktualny charakter, skoro zawartość wody fizjologicznej w drobiu znacznie wzrosła od 1993 r., w związku z czym normy te są nieadekwatne do nowego kontekstu, w jakim znajdują zastosowanie, należy stwierdzić, że ani liczba lat, które upłynęły od ustanowienia przepisów prawa Unii regulujących maksymalną zawartość wody w mrożonym mięsie kurczaków, ani badania naukowe przedstawione przez skarżącą w postępowaniu głównym, z których wynika konieczność podniesienia wspomnianych norm, nie mogą w niniejszej sprawie podważyć ważności art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 543/2008 ani też załączników VI i VII do tego rozporządzenia.
- 26 Prawodawca Unii dysponuje szerokimi uprawnieniami dyskrecyjnymi w ramach wykonywania kompetencji powierzonych mu w dziedzinie rolnictwa, w których zmuszony jest dokonywać złożonych osądów i ocen (zob. podobnie wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., Lidl, C-134/15, EU:C:2016:498, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo). Tak jest również w przypadku wyboru przeprowadzenia rewizji obowiązujących przepisów dotyczących norm zawartości wody w kurczakach mrożonych i głęboko mrożonych.
- 27 Żaden dowód powołany przez spółkę Doux i pozostałych zainteresowanych, którzy przedłożyli Trybunałowi uwagi na piśmie, nie wskazuje na oczywiste przekroczenie granic uprawnień dyskrecyjnych, jakimi dysponuje prawodawca w ramach wykonywania swoich kompetencji w dziedzinie polityki rolnej.
- 28 Należy zaznaczyć w tym względzie, że w swych uwagach Komisja wskazała, iż bierze pod uwagę taki rozwój sytuacji, który może powodować konieczność dostosowania przewidzianych rozporządzeniem nr 543/2008 norm zawartości wody w kurczakach mrożonych i głęboko mrożonych, dodając, że nawet jeśli zawartość wody fizjologicznej w kurczakach jest obecnie nieznacznie wyższa niż zawartość wody obserwowana w 1993 r., ewentualna zmiana norm dopuszczalnej zawartości wody oznaczałaby prawdopodobnie ich obniżenie, a nie ich podwyższenie, skoro postęp techniczny pozwala za obniżenie wchłaniania wody w trakcie obróbki mięsa.
- 29 Co się tyczy argumentu spółki Doux, jakoby normy sporne w postępowaniu głównym były w dniu ich ustanawiania niezgodne z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące

niektórych produktów rolnych (rozporządzenia o jednolitej wspólnej organizacji rynku) (Dz.U. 2007, L 299, s. 1), ponieważ rozporządzenie to zawiera przepisy rozporządzenia Rady (EWG) nr 1906/90 z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do drobiu (Dz.U. 1990, L 173, s. 1), którego motyw siódmy przywoływał głównie techniczny charakter wymienionych problemów i ewentualną potrzebę częstych zmian – wystarczy zaznaczyć, że żadne z tych rozporządzeń nie formułuje szczególnego obowiązku okresowych rewizji norm zawartości wody.

- 30 Z powyższych rozważań wynika zatem, że analiza pytania trzeciego nie wykazała istnienia żadnych okoliczności, które mogłyby wpłynąć na ważność zdefiniowanych w art. 15 ust. 1 i w załącznikach VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008 norm zawartości wody w mięsie mrożonych kurczaków.

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 31 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 należy dokonywać w ten sposób, że kurczaki mrożone i głęboko mrożone, w których zawartość wody przekracza normy określone rozporządzeniem nr 543/2008, mogą być wprowadzane do obrotu na normalnych warunkach na terytorium Unii i spełniają wymóg należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie, jeżeli posiadają świadectwo jakości wydane przez właściwy organ.
- 32 Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 543/2008 zakazuje co do zasady wprowadzania do obrotu w obrębie Unii kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych, w których zawartość wody przekracza normy określone w załączniku VI lub VII.
- 33 Wprowadzanie do obrotu takich kurczaków jest możliwe wyłącznie na zasadzie odstępstwa, jeżeli spełnione są warunki przewidziane w art. 16 ust. 6 tego rozporządzenia.
- 34 Normy wprowadzania do obrotu kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych ustanowione tym rozporządzeniem znajdują zastosowania wyłącznie do produktów wprowadzanych do obrotu w obrębie Unii, a nie do produktów wywożonych do państw trzecich.
- 35 W ten sposób kurczaki mrożone i głęboko mrożone mogą być wywożone poza terytorium Unii bez kontroli przewidzianej w art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 543/2008, nie podlegając wymogowi spełniania norm zawartości wody określonych w załącznikach VI lub VII do tego rozporządzenia i nie podlegając obowiązkowi etykietowania przewidzianemu w art. 16 ust. 6 tego rozporządzenia.
- 36 Niemniej jednak z orzecznictwa Trybunału wynika, iż należy dokonać rozróżnienia pomiędzy prawem podmiotów gospodarczych do wywozu swych produktów a prawem do skorzystania z refundacji wywozowych, co oznacza, że sam wywóz towarów nie powoduje bezwzględnie przyznania refundacji wywozowych (zob. podobnie wyrok z dnia 7 września 2006 r., *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, pkt 35, 36).
- 37 Bez uszczerbku dla art. 28 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 612/2009, co do którego z akt sprawy nie wynika, czy zostały spełnione przesłanki jego zastosowania, art. 28 ust. 1 akapity pierwszy i drugi tego rozporządzenia uzależniają przyznanie refundacji wywozowych od spełnienia wymogu „należytej i uczciwej jakości [wywożonych produktów] przyjętej w obrocie”, co wymaga, by produkty te mogły być wprowadzane do obrotu na terytorium Unii na normalnych warunkach.
- 38 Możliwość wprowadzenia produktu do obrotu „na normalnych warunkach” jest elementem nierozdzielnie związanym z pojęciem „należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie” (wyroki: z dnia 26 maja 2005 r., *SEPA*, C-409/03, EU:C:2005:319, pkt 26; z dnia 1 grudnia 2005 r., *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, pkt 21). Produkt, który nie może być wprowadzony do obrotu na

terytorium Unii „na normalnych warunkach” i zgodnie z opisem znajdującym się we wniosku o przyznanie refundacji, nie spełnia tego wymogu (wyroki z dnia 26 maja 2005 r., SEPA, C-409/03, EU:C:2005:319, pkt 22; z dnia 1 grudnia 2005 r., Fleisch-Winter, C-309/04, EU:C:2005:732, pkt 20).

- 39 W niniejszych okolicznościach nie sposób udzielić odrębnych odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie prejudycjalne. W sytuacji gdy kurczaki, których dotyczy spór w postępowaniu głównym, nie mogą być wprowadzane do obrotu „na normalnych warunkach”, nie spełniają one również wymogu „należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie”. Jeżeli natomiast produkty, których sprawa dotyczy, mogą być wprowadzane do obrotu na terytorium Unii „na normalnych warunkach”, należy uznać ich „należyta i uczciwą jakość przyjętą w obrocie”.
- 40 W konsekwencji należy ustalić, czy wprowadzanie do obrotu mrożonego i głęboko mrożonego mięsa drobiowego w ramach odstępstwa przewidzianego w art. 16 ust. 6 rozporządzenia nr 543/2008 odbywa się „na normalnych warunkach”.
- 41 Z orzecznictwa Trybunału wynika w tym względzie, że należy zbadać, czy dana partia drobiu jest wprowadzana do obrotu w Unii „na normalnych warunkach”, na podstawie wymogów sformułowanych w tym rozporządzeniu, które dotyczą bezpośrednio jakości produktów, a nie na podstawie wymogów, których wyłącznym celem jest informowanie konsumentów (zob. podobnie wyrok z dnia 7 września 2006 r., Nowaco Germany, C-353/04, EU:C:2006:522, pkt 38).
- 42 Zgodnie z art. 16 ust. 6 rozporządzenia nr 543/2008 w przypadku gdy partia mrożonych i głęboko mrożonych kurczaków okazuje się nie spełniać wymogów tego rozporządzenia ze względu na przekroczenie dopuszczalnej zawartości wody, właściwy organ podejmuje odpowiednie środki w celu zapewnienia, że dane opakowania jednostkowe i zbiorcze zostaną opatrzone banderolą lub etykietą informującą wielkimi, czerwonymi literami, że „[z]awartość wody przekracza normę WE”. Informacja taka jest umieszczana w eksponowanym miejscu, w taki sposób, aby była dobrze widoczna, łatwa do odczytania i nieusuwalna. Wysokość liter na opakowaniu jednostkowym wynosi co najmniej 1 cm, a na opakowaniach zbiorczych – 2 cm.
- 43 Takie traktowanie i obowiązkowe informacje nie mają na celu wyłącznie informowania konsumentów, ale służą jako ostrzeżenia sygnalizujące, że jakość danych produktów została nadwątlona, w związku z czym towary te są niższej jakości.
- 44 W tych okolicznościach produkty traktowane i oznaczane zgodnie z art. 16 ust. 6 rozporządzenia nr 543/2008 nie mogą być uznane za podlegające wprowadzeniu do obrotu „na normalnych warunkach” na terytorium Unii i nie spełniają wymogu „należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie”.
- 45 Wniosku tego nie podważa okoliczność, że rozpatrywane produkty spełniają wymogi przepisów sanitarnych.
- 46 W konsekwencji na pytanie pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że wykładni art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009 należy dokonywać w taki sposób, że kurczaki mrożone i głęboko mrożone, których zawartość wody przekracza dopuszczalne normy określone rozporządzeniem nr 543/2008, nie mogą być wprowadzane do obrotu na normalnych warunkach na terytorium Unii i nie spełniają wymogu należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie, nawet jeśli posiadają świadectwo jakości wydane przez właściwy organ.

W przedmiocie pytania czwartego

- 47 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 18 ust. 2 rozporządzenia nr 543/2008 należy dokonywać w taki sposób, że nakłada on na państwa członkowskie obowiązek przyjęcia praktycznych środków kontroli kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych przeznaczonych do wywozu z prawem do refundacji wywozowych oraz czy wobec braku przyjęcia takich praktycznych środków kontroli kontrole przeprowadzone w celu dokonania wywozu są bezskuteczne wobec danych przedsiębiorstw.
- 48 W przypadku gdy w grę wchodzi subwencje finansowe do wywozu kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych poza Unię, urząd celny wywozu zapewnia, zgodnie z art. 5 ust. 4 rozporządzenia nr 1276/2008, przestrzeganie art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009. W przypadku gdy urząd ten ma wątpliwości co do „należytnej i uczciwej jakości produktów [wywożonych] przyjętej w obrocie”, jest on zobowiązany sprawdzić ich zgodność z obowiązującymi przepisami Unii.
- 49 Zważywszy, że przestrzeganie przewidzianej w art. 15 rozporządzenia nr 543/2008 dopuszczalnej zawartości wody w kurczakach mrożonych i głęboko mrożonych stanowi warunek uznania „należytnej i uczciwej jakości [tego mięsa] przyjętej w obrocie” w rozumieniu art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 612/2009, metody oznaczenia tej zawartości opisane w załącznikach VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008 winny zostać zastosowane w celu sprawdzenia, czy warunek ten został spełniony.
- 50 Należy stwierdzić w tym względzie, że postanowienie odsyłające nie zawiera żadnej informacji, która wskazywałaby, że techniki i metody przewidziane w tych załącznikach nie pozwalają na przeprowadzenie wspomnianych kontroli we właściwy sposób.
- 51 Jak wynika z pkt 23 niniejszego wyroku, załączniki VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008 są wystarczająco precyzyjne, żeby mogły być podstawą przeprowadzania kontroli kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych przeznaczonych do wywozu z prawem do refundacji wywozowej.
- 52 W świetle powyższych uwag na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że z uwagi na fakt, iż załączniki VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008 są wystarczająco dokładne, by mogły być podstawą przeprowadzania kontroli kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych przeznaczonych do wywozu z prawem do refundacji wywozowej, brak praktycznych środków kontroli, których przyjęcie zostało przewidziane w art. 18 ust. 2 tego rozporządzenia, nie czyni tych kontroli bezskutecznymi wobec danych przedsiębiorstw.

W przedmiocie pytania piątego

- 53 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 16 ust. 5 rozporządzenia nr 543/2008 należy dokonywać w taki sposób, że prawo żądania przeprowadzenia analizy kontrolnej przewidzianej w tym przepisie znajduje zastosowanie do kontroli przeprowadzanych w celu wywozu kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych z prawem do refundacji wywozowej.
- 54 Ponieważ zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 543/2008 z przewidzianych w art. 15 ust. 1 tego rozporządzenia kontroli zawartości wody w kurczakach mrożonych i głęboko mrożonych wyłączone są tusze, co do których ustalono, iż są przeznaczone wyłącznie do wywozu, art. 16 ust. 5 tego rozporządzenia nie znajduje zastosowania w tym przypadku. Przepisy regulujące procedury kontroli towarów przeznaczonych do wywozu poza Unię przewiduje kodeks celny.
- 55 Trybunał miał uprzednio sposobność orzekania w przedmiocie praw i obowiązków eksportera oraz praw i obowiązków krajowych organów celnych w zakresie kontroli produktów wywożonych, których wywóz powoduje powstanie prawa do refundacji w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 7 września 2006 r., Nowaco Germany (C-353/04, EU:C:2006:522).

- 56 Wskazał on, odnosząc się w szczególności do kontroli wywozu, który powoduje powstanie prawa do refundacji, że przepisy Unii przewidują pewien rodzaj współpracy pomiędzy eksporterem a krajowymi organami celnymi, mającej za cel prawidłowe przeprowadzanie kontroli [zob. w kontekście rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. 1992, L 302, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 82/97 z dnia 19 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 17, s. 1), wyrok z dnia 7 września 2006 r., *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, pkt 63].
- 57 Należy przypomnieć w tym względzie, że kodeks celny stanowił w art. 118 ust. 2 i w art. 119 ust. 1 akapit drugi, że osoba dokonująca zgłoszenia celnego ma prawo być obecna lub być reprezentowana przy rewizji towarów oraz przy pobieraniu próbek oraz że może ona wystąpić z wnioskiem o dodatkową rewizję lub pobranie próbek, jeżeli uzna, że wyniki uzyskane przez właściwe organy nie są reprezentatywne.
- 58 Tym samym kodeks celny zapewnia podmiotom gospodarczym prawo porównywalne z prawem przewidzianym w art. 16 ust. 5 rozporządzenia nr 543/2008.
- 59 Niezależnie od praw przewidzianych w art. 118 ust. 2 i w art. 119 ust. 1 akapit drugi kodeksu celnego należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału ponieważ eksporter, składając wniosek o refundację, zawsze zapewnia w sposób wyraźny lub dorozumiany o „należytej i uczciwej jakości [towarów] przyjętej w obrocie”, to na nim spoczywa obowiązek wykazania zgodnie z regułami dowodowymi określonymi w prawie krajowym, że warunek ten jest spełniony, w sytuacji gdy organy krajowe miałyby co do tego wątpliwości (wyrok z dnia 1 grudnia 2005 r., *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, pkt 35).
- 60 Wreszcie z art. 41 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, z którego wnika jednoznacznie, że przepis ten skierowany jest nie do państw członkowskich, lecz wyłącznie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii (wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, pkt 83), nie znajduje zastosowanie w sprawie w postępowaniu głównym.
- 61 W tych okolicznościach na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że zgodnie z art. 118 ust. 2 i art. 119 ust. 1 akapit drugi kodeksu celnego eksporter kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych może być obecny lub być reprezentowany przy rewizji towarów oraz przy pobieraniu próbek oraz że może on wystąpić z wnioskiem o dodatkową rewizję lub pobranie próbek, jeżeli uzna, że wyniki uzyskane przez właściwe organy nie są reprezentatywne.

W przedmiocie kosztów

- 62 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Analiza pytania trzeciego nie wykazała istnienia żadnych okoliczności, które mogłyby wpłynąć na ważność zdefiniowanych w art. 15 ust. 1 i w załącznikach VI i VII do rozporządzenia Komisji (WE) nr 543/2008 z dnia 16 czerwca 2008 r. wprowadzającego szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do mięsa drobiowego, zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1239/2012 z dnia 19 grudnia 2012 r., norm zawartości wody w mięsie mrożonych kurczaków.**

- 2) Wykładni art. 28 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 612/2009 z dnia 7 lipca 2009 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych, zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) nr 173/2011 z dnia 23 lutego 2011 r., należy dokonywać w taki sposób, że kurczaki mrożone i głęboko mrożone, w których zawartość wody przekracza dopuszczalne normy określone rozporządzeniem nr 543/2008, zmienionym rozporządzeniem wykonawczym nr 1239/2012, nie mogą być wprowadzane do obrotu na normalnych warunkach na terytorium Unii Europejskiej i nie spełniają wymogu należytej i uczciwej jakości przyjętej w obrocie, nawet jeśli posiadają świadectwo jakości wydane przez właściwy organ.
- 3) Załączniki VI i VII do rozporządzenia nr 543/2008, zmienione rozporządzeniem wykonawczym nr 1239/2012, są wystarczająco precyzyjne, by mogły być podstawą przeprowadzania kontroli kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych przeznaczonych do wywozu z prawem do refundacji wywozowej; okoliczność, że państwo członkowskie nie ustanowiło praktycznych środków kontroli, których przyjęcie zostało przewidziane w art. 18 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia, nie czyni tych kontroli bezskutecznymi wobec danych przedsiębiorstw.
- 4) Eksporter kurczaków mrożonych i głęboko mrożonych, zgodnie z art. 118 ust. 2 i art. 119 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 450/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks celny (zmodernizowany kodeks celny), po pierwsze, może być obecny lub reprezentowany przy rewizji towarów oraz przy pobieraniu próbek, a po drugie, może wystąpić z wnioskiem o dodatkową rewizję lub pobranie próbek, jeżeli uzna, że wyniki uzyskane przez właściwe organy nie są reprezentatywne.

Podpisy